

การพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 จังหวัดจันทบุรี

THE DEVELOPMENT OF ORDINATION WORK TO CREATE HAPPINESS, SAFETY, FAR AWAY FROM COVID-19 CHANTHABURI PROVINCE

พูนศักดิ์ พาทีทิน¹ กอบลาภ อารีศรีสม² ประทีป พิษทองกลาง³ และภาวิณี อารีศรีสม⁴

Poonsak Pateetin¹ Koblap Areesrisom² Prateep Peuchthonglang³ and Pawinee Areesrisom⁴

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้^{1,2,4}

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา³

Faculty of Agricultural Production, Maejo University^{1,2,4}

Rajamangala University of Technology Lanna³

Email: areesrisom30@gmail.com⁴

Received 8 March 2022; Revised 29 April 2023; Accepted 29 April 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวช 2) ศึกษาการประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด -19 และ 3) วิเคราะห์การสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชนสุขภาวะ,แนวคิดการสื่อสาร, และแนวคิดการสร้างเครือข่าย เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลตะปอน อำเภอขลุง, พื้นที่ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง, พื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์, พื้นที่ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว, พื้นที่ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม,และพื้นที่ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าอาวาส, พระอุปัชฌาย์, เจ้าภาพงานบวช และประชาชนทั่วไป รวม 20 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ในการปฏิบัติตามคำสั่งนโยบายในการควบคุมการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่า ในการจัดงานบวชช่วงเวลาดังกล่าว การพบปะสังสรรค์มีน้อยลง ทำให้ควบคุมการติดเชื้อได้ดีขึ้น อุปสรรค การทะเลาะวิวาท อาชญากรรมที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ลดลง ค่าใช้จ่ายในการจัดงานลดลง 2) การจัดโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่คณะทำงาน การจัดประชุมวางแผน และติดตามการดำเนินงาน , การออกแบบการจัดเวทีพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขฯ, การนิเทศติดตาม ประเมินผล, การจัดเวทีสรุปบทเรียน การจัดทำชุดความรู้, การจัดเวทีคืนข้อมูล และแลกเปลี่ยนมอบข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน บทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ คือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นคณะทำงานทั้งในพื้นที่ต้นแบบฯ ทั้งในเครือข่ายประชาคมงดเหล้า และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทำให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชุมชนสุขภาวะ, การสื่อสาร, เครือข่าย, นโยบายสาธารณะ

Abstract

The purpose of this study was to examine (1) the patterns, situations, and lessons of the ordination ceremony in Chanthaburi Province; (2) the coordination and network partnerships to drive the public ordination policy towards creating happiness and safety, while avoiding the spread of COVID-19 in Chanthaburi Province; and (3) the health communication of the non-alcoholic beverage social network in Chanthaburi Province. The researchers employed a qualitative research approach, utilizing the concepts of community health development, communication, and networking as the research framework. The study was conducted in six districts of Chanthaburi Province, including Tapon sub-district, Khlung district, Ko Khwang sub-district, Muang district, Bang Sa Kao sub-district, Laem Sing District, Thung Khan Subdistrict, Soi Dao District, Makham Subdistrict, Makham District, and Thap Sai Subdistrict, Pong Nam Ron District. The sample group consisted of abbots, preceptors, ordination hosts, and the general public.

The findings showed that: The stakeholders, including the abbots, preceptors, and ordination hosts, were in agreement with the policy to temporarily close the sale of liquor and alcoholic beverages to control the spread of COVID-19. This led to reduced road accidents and alcohol-related crimes, as well as lower household expenses for organizing events. The working groups were structured and had clear roles and duties. Meetings were held to plan and monitor the progress of operations at the sub-district and district levels, with regular supervision, monitoring, and evaluation. A forum was established to summarize lessons and prepare knowledge sets, as well as to disseminate information and policy proposals through press releases. The Chanthaburi Non-Alcoholic Community Network had an effective public relations plan and operating procedure, which included regular updates through various media. This increased awareness and credibility, as well as motivation for participation from stakeholders and community leaders. The insistence of the ordination hosts to not serve alcoholic beverages, along with the support of community leaders and villagers, helped to reduce expenses and make it easier to implement projects in different prototype areas. The results of this study provide valuable insights into the coordination and management of the ordination ceremony and the promotion of non-alcoholic beverage consumption in Chanthaburi Province, while avoiding the spread of COVID-19.

Keywords: Community health, communication, networking, public policy

บทนำ

จากผลการศึกษางานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพบว่าสื่อมวลชนให้ความสำคัญในการนำเสนอเรื่องการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือบทบาทในการนำเสนอให้สังคมตระหนักถึงค่านิยมอยู่ น้อย ผู้วิจัยสังเกตว่างานวิจัยที่หยิบยกมาศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการให้ความรู้สื่อสารงานด้านสาธารณสุข เช่น การรณรงค์ความรู้สุขภาพ การให้บริการผู้ป่วยจากบุคลากร

หรือหน่วยงานรัฐ ฯลฯ หากศึกษาเกี่ยวกับผลวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกรักษาพยาบาลด้วยตัวเอง จากแพทย์ทางเลือก หรือแพทย์สมุนไพรของประชาชน จะพบว่า ในกรณีดังกล่าว แหล่งข่าวที่ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลนั้นส่วนใหญ่มาจากสื่อมวลชนที่น่าเสนอรูปแบบของการบริการทางการแพทย์ โฆษณาสรรพคุณ และราคาที่ไม่สูงมาก ดังนั้น บทบาทของสื่อมวลชนจะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสื่อมวลชนนั้นใช้สื่อเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์หรือเป็นการใช้สื่อเพื่อธุรกิจการค้า (Commercial) คำตอบที่ได้จะออกมาแตกต่างกัน ในประเด็นนี้ Thesthomya (2010) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีบทบาทที่สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อสุขภาพ คือ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ ตระหนักในเรื่องของสุขภาพ โดยเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังสอดคล้องกับบทบาทของสื่อมวลชนในด้านสุขภาพ คือ สื่อมีหน้าที่บอกแนวทางการปฏิบัติ พื้นฟูสุขภาพป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ชี้ให้เห็นถึงผลเสียต่อตนเอง สังคมที่อยู่รวมถึงผลกระทบตามมาที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงอันจะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องสุขภาพอนามัยในที่สุด ในขณะที่ผู้วิจัยที่ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อและผลกระทบจากสื่อ ในแนวทางการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสารมีลักษณะ Active ซึ่งมีพฤติกรรมค้นหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งข่าวประเภทต่าง ๆ ด้วยตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ที่ศึกษานั้น พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) และลักษณะกลุ่มตัวอย่าง มีข้อสังเกตว่างานด้านสุขภาพอนามัยค่อนข้างหลากหลายเลือกเจาะจงศึกษาเฉพาะกลุ่มอย่างชัดเจน เช่น กลุ่มสตรีที่มีบุตรยาก (Tarini, 1984) กลุ่มสตรีวัยทอง (Siripan, 1999) กลุ่มมารดาของเด็กวัยก่อนเรียน (Vittaya, 2527) กลุ่มเยาวชนในมหาลย์ (Chanconlayut et al. 2016) กลุ่มผู้สูงอายุ (Sirisuk, 2561) ซึ่งคงเป็นความต้องการของผู้วิจัยในด้านสาธารณสุขที่ต้องการจำแนกประเภทของกลุ่มเป้าหมายลักษณะเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา จากสถานการณ์งานบวชในจังหวัดจันทบุรี (Chanthaburi Provincial Office of Buddhism, 2021) ในอดีตมีความมุ่งมั่นศรัทธาตั้งใจเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา มารดา บิดา หรือญาติผู้ใหญ่จะเข้าไปปรึกษาท่านเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์เพื่อหารือกำหนดวางแผนจัดงานบวช หากฤกษ์เพื่อกำหนดวันที่ดีทำพิธี ผู้บวชจะต้องหัดขานนาค ย้ายไปอาศัยอยู่ที่วัดอย่างน้อย 1 เดือน ประเพณีการบวช นิยมจัดกัน 2 วัน คือวันสุกดิบ และวันบวช นิยมบวชตอนหลังจากถวายภัตตาหารเช้าแล้ว บางงานมีการแห่หน้าด้วยกลองยาวหรือแตรวงนำขบวนเดินจากบ้านไปที่วัด และทำพิธีทางศาสนา

ช่วงเวลาที่ผ่านมามีการบวชนาคมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นและกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม คือ จำนวนคนบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระศาสนานั้น มีจำนวนลดน้อยลง การบวชก็มักจะบวชระยะเวลาสั้นๆ แต่รูปแบบงานบวชมักมีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในอดีตเจ้าภาพจัดงานแบบเรียบง่ายแต่ปัจจุบันเจ้าภาพจัดงานเพื่อแสดงฐานะอวดความร่ำรวย หรือรักษาหน้าเจ้าภาพ โดยการจัดเลี้ยงสร้างสรรคใหญ่โต มีการจัดหามหรสพมาแสดง มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมักตามมาด้วยการทะเลาะวิวาทหรือเกิดอุบัติเหตุของแขกที่มาในงาน ภายหลังเสร็จสิ้นงานบวชก็มักจะมีหนี้สินตามมา ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น ในปัจจุบัน เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทำให้ประชาชนหวาดกลัวและพยายามหาวิธีป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ เช่น สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ไม่ไปในพื้นที่เสี่ยง “การเว้นระยะห่างทางสังคม” (Social distancing) กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการออกประกาศแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีต่างๆ ในกรณีแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้การจัดงานที่มีการรวมตัวของคนหมู่มากต้องงดหรือเลื่อนการจัดงานออกไปจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายลง กรณีที่มีความจำเป็นไม่สามารถงด หรือ

เลื่อนการจัดงานนั้นๆ ได้ จากที่ผู้วิจัยได้ลงสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานบวช พบว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาการบวชนาคมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ เป็นการบวชตามประเพณีและความเชื่อว่ามีลูกชายก็หวังจะให้บวชทดแทนบุญคุณบิดมารดาจนพ่อแม่ขึ้นสวรรค์และได้เป็นทายาทพระพุทธรูปศาสนา แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรมและการบริการ จึงลาบวชได้เพียง 3 วัน 7 วัน หาคคนที่บวชเรียนเพื่อสืบทอดพระศาสนานั้นแทบไม่มี แม้จะบวชเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็ยังมีการสมโภชฉลองด้วยมหรสพ จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ใหญ่โต มีการดื่มกินที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การแสดงคอนเสิร์ต เมื่อมีดนตรีมีแอลกอฮอล์ก็ตามมาด้วยการทะเลาะวิวาท การขาดสติ มีขบวรณแห่ที่อัตราค่าจ้างนับหมื่นในแต่ละงาน มีการเต้นแบบยั่วยุอารมณ์ของหนุ่มสาวหรือเยาวชน จนเห็นเป็นเรื่องปกติ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย บางเจ้าภาพการจัดงานบุญประเพณีก็เป็นเรื่องแสดงฐานะอวดความร่ำรวย ต้องไม่ให้หน้าหน้าบ้านอื่น “เพื่อรักษาหน้าเจ้าภาพและลูกนาคจะได้ไม่อายบ้านชาวบ้านเขา” ภายหลังการบวชก็มีหนี้สินติดตามา พ่อ แม่ ต้องมาชดใช้ค่าเสียหายภายหลัง ไม่เป็นการประหยัดและดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไม่รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี และภาคีเครือข่ายพลัง บวร อันประกอบด้วย 1) บ้าน: สมาคม กำนันผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี วัฒนธรรมตำบล ชุมชนคนสู้เหล้า ชมรมคนหัวใจหินและชมรมคนหัวใจเพชร 2) วัด : พระสังฆาธิการ ผู้บริหารปกครองคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 3) ราชการ: สำนักงานพระพุทธศาสนา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี นายอำเภอผู้ทรงคุณวุฒิ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี 4) หน่วยงานวิชาการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สมาคมพหุภาคีพัฒนาประชาสังคมจันทบุรี จึงได้ร่วมกันจัดทำข้อเสนอโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี เพื่อรณรงค์สร้างกระแสในการพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี

บทความวิจัยนี้ นำเสนอผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี ทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการในรูปแบบของรายงานสถานการณ์งานบวชในจังหวัดจันทบุรี ในอดีตและปัจจุบันที่ชุมชนมีการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลชัดเจนต่อสุขภาวะของชุมชน เกิดการสร้างความรู้ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดงานบวชสร้างสุขต้นแบบใน 6 พื้นที่ (งานบวชปลอดภัย) สร้างกระแสการรับรู้สถานการณ์งานบวชจังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ต้นแบบในการขับเคลื่อนงานบวชสร้างสุข ชุมชนที่ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขร่วมกับเครือข่ายฯ เกิดข้อตกลงร่วมในการจัดงานบุญใน 6 พื้นที่ต้นแบบ และได้บทเรียนการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2563-2564

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทางการสื่อสาร แต่เดิมความคิดของกลุ่มผู้ศึกษาผลกระทบ (Impact study) ที่เชื่อว่าสื่อสามารถทำอะไรได้มากมายกับผู้รับสาร ได้ถูกกลุ่ม Information Seeking เสนอข้อคิดใหม่ว่าอันที่จริงแล้วผู้รับสารนั้นมีลักษณะ Active และผู้รับสาร (ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นผู้ใช้สาร – Media Users) จะตั้งคำถามว่าตนเองจะทำอะไรบ้างกับสื่อ ความคิดนี้จึงเป็นทางย้อนกลับแบบจำลองที่ใช้ ในกลุ่มของสื่อบุคคล เป็นประเภทของสื่อที่ประชาชนใช้กันอยู่มากในด้านการสื่อสารด้านสุขภาวะ เช่น การขอคำแนะนำ ปรึกษาหารือ เป็นที่ปรึกษา และตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่สำคัญก็คือสื่อบุคคลภายนอก และสื่อบุคคลท้องถิ่น เป็นสื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน และอยู่อย่างมีระดับความสำคัญ เป็นสื่อที่มีเจตนา/แรงจูงใจ ในกลุ่มของสื่อเฉพาะกิจ เป็น

สื่อที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในเป้าหมายการสื่อสารสุขภาพอนามัยเฉพาะด้าน ตามประเภทแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะใช้เป็นสื่อเสริมการทำงานของสื่อมวลชน และสื่อบุคคล เช่น Chanchonlayut et al. (2016) ได้ศึกษาพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับจากสื่อเฉพาะกิจเปิดรับจากสื่อใบปลิวมากที่สุด รองลงมาเปิดรับจากโปสเตอร์เนื่องจากสามารถใช้เป็นสื่อเสริมสามารถที่จะพกพาได้ สามารถพบเห็นได้ตามบอร์ดภายในมหาวิทยาลัย และถูกนำไปสื่อสารต่อระหว่างบุคคล ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยเข้าถึงกันอย่างรวดเร็ว ในกลุ่มของสื่อมวลชน มีข้อค้นพบทั่วไปว่า กลุ่มคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมสูง จะเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมต่ำ ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการดำรงรักษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม ของบุคคล หรือในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มคนที่มีสถานภาพสูงกว่าจะเข้าถึงสื่อมวลชนได้มากกว่า KaewThep (2000) Kaewsean (2012) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชมรายการเพื่อสุขภาพทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ชมรายการสุขภาพจะมีพฤติกรรมรับชมเฉพาะบางช่วงที่น่าสนใจในระยะเวลา 10-20 นาที เนื่องจากผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความสนใจเดิมที่มีอยู่ และพยายามจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติ และความคิดเห็นเดิมของตน โดยจะแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน จึงทำให้ผู้ชมรายการมีพฤติกรรมติดตามชมเฉพาะช่วงรายการที่ตนเองสนใจ

แนวคิดการสร้างเครือข่าย โครงสร้างเครือข่ายที่อยู่ด้านบนของลำดับนับเป็นเครือข่ายที่มีขนาดใหญ่ และสมบูรณ์มีแกนนำเป็นศูนย์กลาง มีผู้ประสานคอยทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานของเครือข่าย อีกทั้งมีโหนดทำหน้าที่เชื่อมโยงสมาชิกในพื้นที่, ประเด็น ที่แตกต่างกัน โดยมีคำสำคัญที่เป็นรหัสทำหน้าที่เชื่อมโยงพันธมิตรภายนอก นอกจากนั้นในแผนภาพยังมองเห็นการเชื่อมโยงของเครือข่ายได้อย่างเด่นชัด ในทัศนะของทางนักวิชาการด้านการสื่อสารพิจารณาโครงสร้างเครือข่ายว่า เปรียบเสมือนระบบเปิด (open system) ที่นอกจากจะมีการติดต่อสื่อสารภายในเพื่อทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันแล้ว ยังต้องมีการประสานกันกับภายนอกเพื่อที่จะทำการไหลเวียนข่าวสาร และพลังการช่วยเหลือจากภายนอกอีกด้วย ดังที่ LouisYapong (2009) กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสารเป็นสิ่งที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากทั้งการบริหารจัดการเบื้องต้น เพื่อให้เครือข่ายมีองค์ประกอบและแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ การบริหารจัดการตามวัฏจักรการสื่อสาร และการบริหารจัดการเครือข่ายตามขนาดทั้งหมดนี้ ก็เพื่อให้เครือข่ายการสื่อสารมีความเข้มแข็งยั่งยืน และทำหน้าที่เพื่อสุขภาวะ

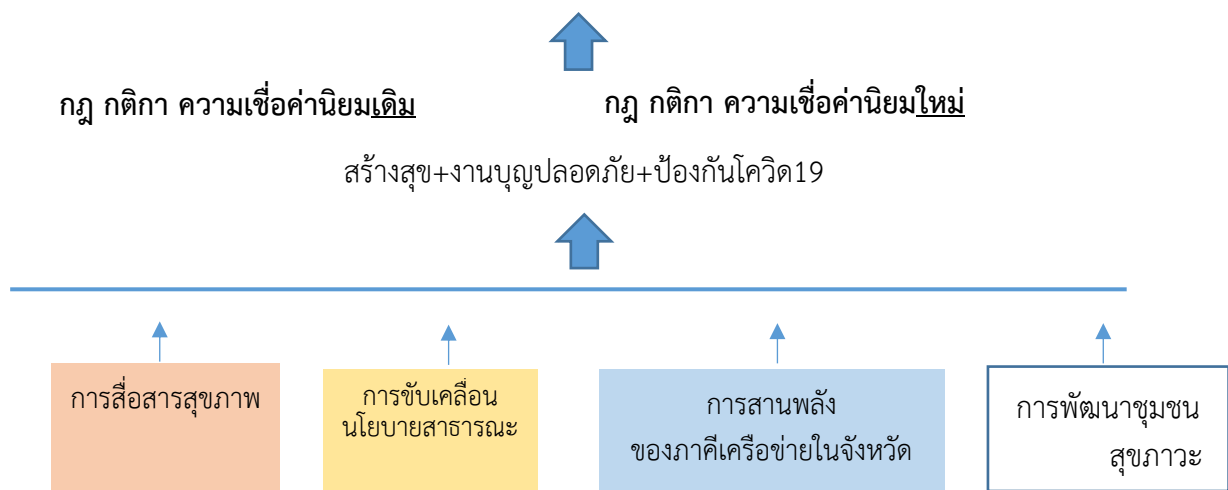
แนวคิดการพัฒนาสุขภาวะ การสร้างการเรียนรู้เพื่อการสร้างพลัง ต้องเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน ขบวนการนี้เป็นการสร้างให้เกิด “พลังภูมิปัญญา” ทำให้เกิดการเชื่อมต่อ ทักษะ องค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆ นำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นชุมชนที่มีพลังมากขึ้นเรื่อยๆ พลังที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากภายในตัวคนในชุมชน ปฏิสัมพันธ์กับคนนอกในชุมชนจะเอื้อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เกิดกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การแลกเปลี่ยน การค้นหาและหาทางออก รวมทั้งสร้างหนทางใหม่ๆ อย่างรอบด้าน รวมทั้งการกำหนดแนวทาง วิธีการ แผนงานในการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาชุมชนได้สร้างสรรค์และยั่งยืนด้วยการปลูกภูมิปัญญาสำหรับทุกคนในชุมชน Yana et al. (2013) การมีสุขภาวะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างมาก มีตัวอย่างวิถีชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะอยู่มากมาย เช่น เห็นว่าชุมชนเหมือนกันหมด ยังยึดถือภัยและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ภารกิจและโครงการเป็นหลัก เห็นว่าความรู้มีลักษณะเป็นสากลใช้ได้กับทุกที่ ดังนั้นคนต้องรู้เหมือนกัน และต้องตามกันให้ทัน มองไม่เห็นว่าการมีกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนอยู่ด้วย มองไม่เห็นว่าการมีสิ่งต่างๆ สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่ เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงต้องอยู่บนเส้นเดียวกันและเป็น

เส้นตรง มีใช้มาตรฐานเดียวและใช้ได้ทั่วประเทศ เป็นต้น ดังนั้น การทำงานชุมชนอย่างเข้าถึงเข้าใจสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยความตั้งใจของผู้ที่ลงทำงาน เล็งเห็นถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาเสนอแนะแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ตรงเป้าหมาย สุขภาวะ หมายถึง สุขที่ครอบคลุมใน 4 มิติ ทั้งสุขกาย สุขใจ สุขทางสังคม และสุขทางปัญญา แต่พอเราจะเอาคำนี้มาใช้กับชุมชน ชาวบ้านอาจจะเข้าถึงได้ยาก และหากเป็นไปได้ คนทำงาน ต้องช่วยให้ชุมชนได้มีโอกาสนิยามความหมายจากภายใน ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังต่อการขับเคลื่อนงานได้มากและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการพัฒนาชุมชน สุขภาวะ แนวคิดการสื่อสาร และแนวคิดการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสื่อสารสุขภาพที่ส่งผลกับการทำงานพัฒนาชุมชนให้เกิดสุขภาวะ ด้วยความร่วมมือของเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ที่มีบทบาทในการสื่อสารสุขภาพเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะภายในชุมชนจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ทั้งด้านสุขภาวะทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา อย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เครือข่ายพลังบรร สร้างความยั่งยืน ปลุกฝังค่านิยมงานบุญปลอดภัย สู่คนรุ่นใหม่ใส่ใจสุขภาวะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ 6 อำเภอในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลตะปอน อำเภอขลุง, พื้นที่ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง, พื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์, พื้นที่ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว, พื้นที่ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม, และพื้นที่ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระอุปัชฌาย์ เจ้าภาพงานบวช ประชาชนทั่วไป และมีพื้นที่ดำเนินการชุมชนต้นแบบ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ ใช้วิธีคัดเลือกจากตัวแทนบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน หรืออาศัยอยู่ในชุมชนนั้นติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปี และมีประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับงานบวช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในกลุ่มบุคคลที่ศึกษาเชื่อมโยงข้อมูลที่ถูกจัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา (Descriptive) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร (Document Study) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อสนทนาแบบเจาะลึก (In – Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2564 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ ส่วนการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี

พบว่า การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลการจัดงานบวชในพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี (Resources Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2021) โดยใช้แบบสอบถามในการลงสำรวจในชุมชนคนผู้เล้าทั้ง 6 ชุมชน ของจังหวัดจันทบุรี จำนวน 400 ชุด รูปแบบการจัดงานบวชในสถานการณ์การระบาดของโควิด -19 มี 3 รูปแบบ คือ จัดแบบเรียบง่ายไม่มีงานฉลอง (โกนหัวเข้าวัด) ร้อยละ 29.9 / จัดงานเลี้ยงฉลองนาคตามสมควร คิดเป็นร้อยละ 54.1 จัดงานเลี้ยงรูปแบบคนมีฐานะ ฉลองนาค การแห่ นาคให้เป็นหน้าเป็นตาของครอบครัว ร้อยละ 5.8 และไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 10.2 ค่าใช้จ่ายการจัดงานรวมทั้งหมด:ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.70 ตั้งแต่ 10,000-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.9 ตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.1,ตั้งแต่ 100,000-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.4 มากกว่า 200,000 บาท (แต่ไม่เกิน 250,000 บาท) ร้อยละ 3.1 และไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 70.7 รูปแบบการจัดงานต่างๆ ไม่ว่าจะงานมงคลหรืออวมงคลก็ตามก่อนหน้าที่จะมีโรคโควิด 19 นั้นรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ก่อนหน้าที่จะมีโรคระบาดการทำงานพิธีกรรมต่างๆ จะจัดอย่างเต็มที่สมเกียรติ มีแขกมาในงานอย่างล้นหลาม เพราะถือว่าไม่ได้จัดกันบ่อยๆ จึงให้ความสำคัญกับงานเหล่านี้เต็มที่ แต่หลังจากที่โควิดระบาดการจัดงานได้เปลี่ยนรูปแบบไปอย่างสิ้นเชิง เช่น งานมงคล ไม่ว่าจะงานบวช หรืองานแต่งงาน ต้องปฏิบัติดังนี้ ให้เจ้าภาพงดการแสดงดนตรีสด มหรสพ ที่มีการแสดงเต้นรำทุกชนิด งดจัดเลี้ยงโต๊ะจีน ถ้าหากมีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนให้แขกนั่งโต๊ะละ 4 คน จัดเตรียมเจลล้างมือหรือสบู่และจัดบริการตรวจวัดไข้ให้กับแขกผู้มาร่วมงานก่อนเข้างาน แขกที่มาร่วมงานทุกคนให้สวมใส่หน้ากากอนามัยพร้อมทั้งลงทะเบียน ชื่อ-สกุลที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ งดการดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด งดการแห่ นาคจากบ้านไปวัดและงดโปรยเหรียญหวานทาน การแห่ นาครอบโบสถ์ให้ตั้งแถวตอนลึก สองคนระยะห่างกัน 1 เมตรพิธีอุปสมบทในโบสถ์ให้เฉพาะพ่อแม่และญาติสนิทเข้าร่วมพิธีเท่านั้น ควรจัดพิธีกรรมต่างๆ ให้กระชับเวลาไม่ยืดเยื้อ งานมงคลก็เช่นกัน จากการวิเคราะห์การจัดงานบวชก่อน และหลังที่จะมีสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 พบปัญหาที่เกิดขึ้นที่มีอยู่เดิมและลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมงาน เจ้าภาพ และพระสงฆ์ ได้ข้อมูลดังนี้

1) ปัญหาความฟุ่มเฟือย สังคมไทยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความสุรุ่ยสุร่ายขาดความพอเพียงในการดำเนินชีวิต นิยมความหรูหราอลังการ ต้องการเซดหน้าชุดา อวดความมั่งคั่ง การจัดงานบวชที่ใหญ่โตโดยการซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ที่เกินความจำเป็นที่จะต้องใช้การจัดเลี้ยงที่หรูหราราคาแพงการลงทุนจัดงานใหญ่โต การต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาจัดงานบวชให้ใหญ่โต

2) ปัญหาการนำเอาพิธีอุปสมบทไปสร้างอัตตาหรือเสริมอัตตา ปัญหาในวันนี้มีได้อยู่ที่ผู้บวชอย่างเดียว แต่อยู่ที่เจ้าภาพงานบวชด้วย เมื่ออยากมีหน้ามีตา ต้องการสร้างการยอมรับในสังคมว่าฉันไม่ธรรมดา ฉันมีบริวารมาก ฉันมีเพื่อนมาก ฉันร่ำรวย ฉันมีอันจะกินปัจจุบันมีแนวโน้มทางความเชื่อในการจัดงานตามปัญหาที่นำเสนอมานี้ลดน้อยลงไปมาก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลที่ถูกระตุ้นเตือนถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานที่ใช้อบายมุขเข้ามาร่วมในงาน ทำให้เกิดการป้องกันของเจ้าภาพที่จัด ให้มีการลด ละ เลิกอบายมุขลง นำออกจากในพิธีทางศาสนา

นอกจากนี้ยังสะท้อนมุมมองคติพฤติกรรมของการดื่มเหล้า ซึ่งมองว่าเป็นของคู่กับคนไทย สังเกตได้จากพอเรามีลูก หรือบ้านที่มีเด็กแรกเกิด พอเกิดมาเราก็พอไปกวาดยาลูกกลอน ซึ่งในตัวเราก็มีเหล้าเป็นส่วนผสม ส่งผลให้เด็กหลังง่าย การช่วยงานของชุมชนในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงานต่างๆ ในวัด มักจะมีการลงแขกช่วยงานกัน หลังจากนั้นก็จะมีการเลี้ยงเหล้าเป็นการตอบแทน แต่การดื่มในอดีตกับปัจจุบันต่างกันมาก ในอดีตคนส่วนใหญ่ดื่มให้ดื่มเหล้าก็มีสติ ครองสติหรือยังยั้งอารมณ์ได้ การจัดงานบวชในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ส่วนใหญ่การจัดงานภายนอกวัดมักจะมีการเลี้ยงเหล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเลี้ยงแบบโต๊ะจีน ประเพณีดั้งเดิมของการจัดงานบวช โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่โป่งน้ำร้อน และสอยดาว ยังมีค่านิยมของการใช้รถแห่ในงานบวช แม้ว่าจะไม่ใหญ่เท่าภาคกลาง แต่ก็ยังมีให้เห็นบ้าง รวมไปถึงการดื่มเหล้าด้วย ส่วนพื้นที่ชุมชนเมืองอย่างตำบลเกาะขวาง วิถีชีวิตเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองผู้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์น้อยลงทุกที บางครั้งคนข้างนอกพื้นที่ หรือ คนต่างจังหวัด จะเข้ามาสร้างความลำบากใจให้กับเจ้าภาพจัดงาน ผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัดตามมติมหาเถรสมาคมฯ ซึ่งเจ้าอาวาสต้องรับผิดชอบกรณีพบเห็นการกระทำความผิดกล่าว ในบริเวณวัด บางพื้นที่พระไปเตือนญาติโยมๆบางคนก็ไม่เชื่อฟัง บางรายพาหาเรื่องพระอีกบางมาตรการผู้ที่เกี่ยวข้องๆก็สามารถช่วยดำเนินการในมาตรการหรือกติกาต่างๆได้เลย เช่น พระอุปัชฌาย์ หากนาคเมาจะไม่ทำการบวชให้ การแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆเพื่อเตือนสติถึงการจัดงานบวชตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นต้น ชุมชน ควรผู้ที่ช่วยกันกำหนดมาตรการ กติกา ข้อตกลงทางสังคม ตลอดจนการสร้างตระหนักรู้ถึงโทษและพิษภัยที่เกิดขึ้น และช่วยกันลดค่านิยมในการจัดงานบวช “ลูกบวชทั้งที่ต้องจัดให้ยิ่งใหญ่” หรือ “การจัดงานบวชเพื่อการแก้แค้นของของเงินกัน”

2. การประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด -19 จังหวัดจันทบุรี

พบว่า ทางเครือข่ายมีการเข้าพบหน่วยงานเพื่อนำเสนอรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงาน ได้แก่ คณะสงฆ์ , ผู้ทรงคุณวุฒิ , ส่วนราชการ , วิชาการ/ภาคประชาสังคม และ สื่อมวลชน ในการพัฒนากลไกคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 จังหวัดจันทบุรี โดยมีการจัดโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่คณะทำงานฯ การจัดประชุมคณะทำงานฯ เพื่อวางแผนและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน , การออกแบบการจัดเวทีพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขฯ ระดับพื้นที่ตำบลและอำเภอ , การนิเทศติดตาม ประเมินผล, การจัดเวทีสรุปบทเรียนฯ/การจัดทำชุดความรู้, การจัดเวทีคืนข้อมูลฯ และแลกเปลี่ยนข้อเสนองานนโยบาย อาศัยต้นทุนทางสังคมที่มีในพื้นที่คือ นายอำเภอองค์กรองค์กร เครือข่ายประชาคมงดเหล้า จังหวัดจันทบุรี ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าระดับตำบล, อำเภอ Node Flagship จังหวัดจันทบุรี สมาคมพหุภาคีพัฒนาประชาสังคมจันทบุรี และศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรีในการดำเนินการโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะสาธารณะ “งานบวช สร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการมาจาก

สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และสำนักงานสนับสนุนกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งทางเครือข่ายฯ เติบโตมาโครงการนี้ไปดำเนินการ นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะของโครงการนี้ยังสอดคล้องกับงานที่ทางเครือข่ายฯ ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และสำนักงานสนับสนุนกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในโครงการอื่นๆ อีก ทำให้สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันได้ ทำให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จได้มาก ดังเช่น พื้นที่ของวัดหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม ที่ได้รับการหนุนเสริมจากต้นทุนทางสังคม จากการได้รับสนับสนุนทางวิชาการและงบประมาณในการขับเคลื่อนงานบวชในพื้นที่บูรณาการกับหมู่บ้านศีล 5 ที่ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม ภายหลังจากการดำเนินโครงการฯ นั้นผลที่ได้คือชุมชนเกิดความตระหนักถึงอันตรายในเรื่องของแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ทราบถึงค่าใช้จ่ายในงานบุญ เจ้าภาพงานสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้ถึงคนในชุมชน โดยเฉพาะถ้าหากเจ้าภาพเป็นผู้นำชุมชนที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี หลีกเลียงไม่เกิดเรื่องทะเลาะ ไม่เกิดความรุนแรงในงานบุญ เป็นงานปลอดภัย สร้างความชื่นชมให้กับผู้ที่พบเห็นบอกต่อกัน และนำไปปฏิบัติ สู่งานบวชที่ปลอดภัย

3. การวิเคราะห์กลไกการสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี

การดำเนินงานของโครงการการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน รวมทั้งบทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งสื่อภายในองค์กร และสื่อมวลชนต่าง ๆ เพราะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นเสมือนการเตือนให้ทำอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับทราบข้อมูลได้ตระหนักถึงเรื่องที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ด้วยเหตุนี้ การที่คณะทำงานของเครือข่ายฯ และคณะทำงานในพื้นที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินโครงการในพื้นที่ต้นแบบต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย ดังเช่น พื้นที่ของวัดบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ เกิดจากการสั่งสมของต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีตำนานทางประวัติศาสตร์อันเลื่องชื่อมีอัตลักษณ์โดดเด่นสืบสานประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของบรรพบุรุษสืบต่อกันมา ผู้อุปถัมภ์และอุปฐากวัดส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน ตำบลบางสระแก้ว ผลจากการใช้คุณธรรม นำการพัฒนา ภายใต้อำนาจของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ทำให้ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข สิ่งดีงามเกิดขึ้น คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข มีสิ่งดีงามเกิดขึ้น ดังนี้ 1) ปัญหาอบายมุข เช่นการพนัน ลดลงหรือหมดไป ปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งเกิดจากสุราหรือยาเสพติด ก็ไม่มี 2) คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เกิดความสามัคคี สามัคคี การมีส่วนร่วมมากขึ้น พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้นเองหรือที่ส่วนราชการ องค์กรต่างๆ คัดเลือกชุมชนเป็นพื้นที่เป้าหมายพร้อมประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและชุมชน สำหรับการจัดงานบวชสร้างสุขของพื้นที่นั้น เป็นการจัดงานบวชแบบเน้นคุณค่า เรียบง่าย สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการบวชแบบเดิม โดยมุ่งเน้นถึงความเหมาะสมตามประเพณี เพื่อลดปัญหาในเรื่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาได้ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ของสื่อมวลชนในพื้นที่ในการเน้นถึงคุณค่าความหมายการจัดงานบวช ออกเสียงตามสาย และให้ข้อมูลความรู้แก่ชาวบ้านสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า รูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี ตรงกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนสุขภาวะของ Yana et al. (2013) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ที่ไป

ประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน ขบวนการนี้เป็นการสร้างให้เกิด “พลังภูมิปัญญา” ทำให้เกิดการเชื่อมต่อ ทักชะ องค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆ นำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นชุมชนที่มีพลังมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การที่ชุมชนจะเกิดความตระหนักในการป้องกันสุขภาพของตนเองได้ ต้องอาศัยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เล็งเห็นปัญหาร่วมกันกับชุมชน และระบุนการแก้ไขได้อย่างชัดเจน ด้วยทักษะการวิเคราะห์บริบทของชุมชนมาเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และหาความรู้จากภายนอกเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของชุมชนที่ผ่านการจัดการของผู้นำหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละยุคสมัย เกิดการสร้างความร่วมมือจากระดับฐานรากถึงนโยบายระดับจังหวัดในการผสมผสานความร่วมมือเป็นพลังภายในสังคมที่ตนอยู่

ส่วนการประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด -19 จังหวัดจันทบุรี พบว่า ทางเครือข่ายมีการเข้าพบหน่วยงานเพื่อนำเสนอรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงานตรงกับแนวคิดเรื่องการสร้างเครือข่ายของ LouisYapong (2009) ที่กล่าวว่าเครือข่ายการสื่อสารเป็นสิ่งที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากทั้งการบริหารจัดการเบื้องต้น เพื่อให้เครือข่ายมีองค์ประกอบและแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ การบริหารจัดการตามวัฏจักรการสื่อสาร และการบริหารจัดการเครือข่ายตามขนาดทั้งหมดนี้ ก็เพื่อให้เครือข่ายการสื่อสารมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และทำหน้าที่เพื่อสุขภาวะหรือสอดคล้องวิถีของ ดังนั้น การทำหน้าที่ของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทตามที่ตนเองรับผิดชอบจากหน่วยงานภายในจังหวัด เป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการหนุนเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยศักยภาพการทำงานตามความถนัดที่มีประเด็นการจัดการเป็นหมวดหมู่เดียวกัน ทำให้การแก้ไขปัญหาที่มาจากการระดมความคิด การสร้างพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อให้เกิดเป้าหมายในการแก้ไข การสืบค้นข้อมูลเพื่อมาสนับสนุนการทำงาน และเปิดเวทีส่งต่อข้อมูลความสำเร็จต่อกัน จนเป็นนโยบายระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ในการนำใช้ป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันจากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ถูกคน ถูกเวลา

สำหรับการสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นเสมือนการเตือนให้ทำอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับทราบข้อมูลได้ตระหนักถึงเรื่องที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ซึ่งตรงกับแนวคิดทางการสื่อสาร ของ (KaewThep, 2000) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในเป้าหมายการสื่อสารสุขภาพเฉพาะด้าน ตามประเภทแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะใช้เป็นสื่อเสริมการทำงานของสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ดังงานวิจัยของ Chanchonlayut et al. (2016) ที่พบว่าการเปิดรับจากสื่อเฉพาะกิจเปิดรับจากสื่อใบปลิวมากที่สุด รองลงมาเปิดรับจากโปสเตอร์เนื่องจากสามารถใช้เป็นสื่อเสริมที่สามารถที่จะพกพาได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Kaewsean (2012) จากผลวิจัยของผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความสนใจเดิมที่มีอยู่ และพยายามจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติ และความคิดเห็นเดิมของตน ดังนั้น จากการดำเนินงานของพื้นที่ต้นแบบการดำเนินงานบวชสร้างสุข ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถรวบรวมเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอด และส่งต่อแนวทางของการขับเคลื่อนงานที่เป็นประโยชน์ขยายผลสู่ชุมชนทั้งนี้ คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากการดำเนินงานของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 6 พื้นที่และข้อมูลจากการจัดเวทีสรุปบทเรียนผลการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 การค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารคู่มือ ประกาศ คำสั่ง มติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube LINE Facebook เพื่อใช้เป็นตัวอย่างชวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ของวัดเป้าหมาย และการร่วมกันสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานฯ และขยายผลสู่นโยบายระดับต่างๆ ในพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ยิ่งเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว สื่อบุคคลยิ่งต้องถูกนำมาใช้

ในบทบาทของผู้ที่อยู่ในชุมชน เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึง เข้าคุย เข้าใจหัวอกเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสื่อบุคคลของ (KaewThep et al. 2005) อีกทั้งในการทำหน้าที่ของสื่อบุคคลที่ตนเองในเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข ให้กับคนในชุมชน เป็นผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ที่มีทักษะในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารด้านต่าง ๆ รวมถึงประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่อยู่ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

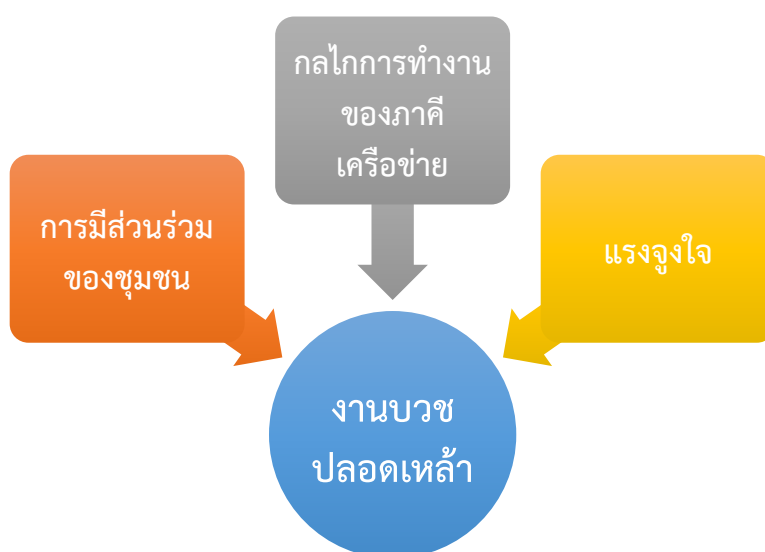
1) กลไกการทำงานในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย “ผู้ปฏิบัติ” หมายถึง คณะทำงานในโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ “งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ที่เป็นคณะทำงานทั้งในพื้นที่ต้นแบบฯ และคณะทำงานของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ภาควิชาเครือข่ายต่าง ๆ เช่น คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาฯ สำนักงานวัฒนธรรมฯ สถาบันการศึกษา ผู้นำฝ่ายท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายท้องถื่น รวมถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ “ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะ “งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งอาจเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการดำเนินงานในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดอลาเซียลา De la Sierra (1995) อ้างถึงใน Thai Asian Friendship Society Network ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการเครือข่ายต้องสร้างความผูกพันและรับผิดชอบต่อการสร้างเครือข่ายมีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน และตระหนักในความเป็นอิสระขององค์กรที่ร่วมเป็นเครือข่ายมีความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย ดังเช่นพื้นที่ของวัดตะปอนใหญ่ ตำบลตะปอน อำเภอขลุง ที่มีจุดเด่นของการรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีสืบต่อกันมา ปฏิบัติโดยอาศัยความเชื่อศรัทธาจากค่านิยมเดิมที่ดี เกิดการมีส่วนร่วมจากทางคณะเครือข่ายงดเหล้าระดับอำเภอ มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแกนนำ อสม. สอบถามเจ้าอาวาส ชาวบ้าน แต่ละวัดว่าผู้ที่มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ที่พร้อมบวช เข้าพูดคุยทำความเข้าใจ จัดเวทีแลกเปลี่ยน และคณะทำงานเครือข่าย งดเหล้าได้ไปพูดคุยกับเจ้าอาวาส สอบถามในพรรษานี้มีผู้จะบวชกี่คนเป็นใครบ้าง หลังจากนั้นจึงเข้าไปชวนบิดามารดาผู้ที่จะบวชเข้าร่วมโครงการงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ได้บุญเต็มๆ ส่งผลให้เกิดเจ้าภาพงานบวชที่มีความยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการงานบวชสร้างสุขฯ รวม 3 งาน ความน่าสนใจของ “ผู้ปฏิบัติ” อยู่ที่กระบวนการปฏิบัติงานที่มีการใช้ต้นทุนทางสังคม ในแง่ความสัมพันธ์ที่ทั้งมิติบุคคล และมิติชุมชน เป็นเครื่องมือกลไกในการปฏิบัติงาน อาทิ ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าอำเภอขลุง ซึ่งมีความสนิทสนมเป็นส่วนตัวกับเจ้าภาพงานบวชทั้ง 3 งานที่พร้อมบวชพระเป็นอย่างดี และคณะทำงานฯ จึงได้อธิบายถึงโครงการงานบุญบวชสร้างสุขต้นแบบปลอดภัยบวชเรียบง่ายไม่ก่อเวร มีการเตรียมอาหารให้ผู้มาร่วมงานนำกลับไปทานที่บ้าน อีกทั้งมีคณะทำงานฯ เป็นอสม. จึงมีมาตรการแนะนำเจ้าภาพเตรียมซื้อแอลกอฮอล์ เครื่องวัดอุณหภูมิไว้สำหรับแขกที่มาร่วมงานด้วย ส่วน “ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเห็นได้จากมุมมองและวิถีชีวิตของคนทั่วไปตามยุคสมัย อาศัยความทรงจำสืบทอดการดำรงอยู่ และเรื่องราวสำคัญของพื้นที่ การจัดการและเริ่มชี้แนะมากกว่าคนในชุมชนเอง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจดจำอดีต ผ่านสิ่งประวัติศาสตร์ตามทัศนะของ (Nora Pierre, 1989) โดยการผ่านการกลั่นกรองและจัดระเบียบใหม่เป็นความทรงจำในสังคม ประเพณีชุมชนตระหนักถึงอันตรายในการดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเครื่องสุภาพ ความรุนแรงในครอบครัว ตระหนักถึงการประหยัดเงิน เจ้าภาพงานบุญสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเจ้าภาพเป็นผู้นำชุมชน ไม่เกิดเรื่องทะเลาะ ไม่เกิดความรุนแรงในงานบุญงานปลอดภัยเกิดความสุข ให้กับผู้พบเห็นและบอกต่อกันและนำไปปฏิบัติได้มาถอดบทเรียน และสรุปงานที่ดำเนินการ ช่วงวันทำขวัญนา การจัดงานไม่มีการดื่มแอลกอฮอล์ สถานการณ์ยุคโควิด

มีกฎหมายห้ามดื่มเหล้า ห้ามเล่นการพนันในวัดปัจจุบันจึงไม่มีการเลี้ยงสุราทำให้เจ้าภาพได้บุญเต็มๆ แถมเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย งานบุญ 100 วันยุคนี้นี้จะมีเครือญาติมาทำบุญ 20 คนมีข้าวขนมใส่กล่องแจกให้ผู้มาร่วมงานนำกลับไปบ้านเลยถือว่าเป็นการดีมาก ๆ ประหยัดไม่สิ้นเปลือง เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส อุปัชฌาย์ ผู้ว่าฯ นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน จะมีบทบาทในการส่งเสริมงานบวชอย่างมีคุณค่า มีค่านิยมใหม่ ตามหลักพุทธศาสนา ควรแก่การส่งต่อให้อนุชนคนรุ่นลูกรุ่นหลานได้ยึดถือปฏิบัติสืบไป

2) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการฯ ที่แสดงให้เห็นการจัดการภายในชุมชน เพราะถึงแม้โครงการจะมีงบประมาณจำนวนมาก มีคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถ มีเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ครบถ้วน มีการจัดการที่ดี แต่หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ โครงการนั้นก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพราะการมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้หลายแบบ ทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การให้การสนับสนุน การรับผลประโยชน์จากสิ่งที่จะกระทำ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบแต่สำหรับชาวบ้านบางกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานกับโครงการฯ โดยมีแกนนำคอยหนุนเสริมพวกเขาได้แสดงความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าชาวบ้านกลุ่มอื่น และแสดงความต้องการผลักดันการแก้ไขปัญหาขยายความรู้การทำงานเรื่องนี้ส่งต่อไปยังพื้นที่อื่นอีกด้วย หากอธิบายด้วยตัวแบบลำดับการมีส่วนร่วมของ (Pretty, 1995) อาจเรียกได้ว่าการทำงานร่วมกับโครงการฯ ทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ “งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ครั้งนี้ หากไม่ได้รับการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม คณะสงฆ์ คณะทำงานในพื้นที่ และประชาชนทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่าการดำเนินงานย่อมประสบความสำเร็จได้ยากดังเช่น พื้นที่ของวัดอ่างหิน ตำบลเกาะขาว อำเภอเมืองจันทบุรี เกิดจากการจัดเวทีระดมความคิดเห็นต่อการจัดงานบวชของคนในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งหมดมีความเห็นด้วยถ้าจะส่งเสริมรูปแบบการจัดงานบวชที่ไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สงบ ปลอดภัย เป็นประโยชน์ต่อทุกคน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้เกิดจาก ต้นทุนทางความคิด ที่ร่วมกันออกแบบงานบุญที่จัดในวัดให้ปลอดภัย สุขสบาย ปฏิบัติตามกฎหมายตามนโยบายของจังหวัด และการหนุนเสริมของเครือข่ายงดเหล้าระดับจังหวัดจัดให้เป็นชุมชนคนสู้เหล้าของตำบล มีกิจกรรมรณรงค์จัดขึ้นทั้งปี เพื่อเป็นการลดปัญหาทะเลาะวิวาท ประหยัดค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะสถานการณ์ระบาดของโรค จัดงานแบบเรียบง่ายข้าวหม้อแกงหม้อ ใช้เวลาในการอยู่รวมกลุ่มกันให้น้อยที่สุด คิดว่าเป็นการดีและเหมาะสมที่ที่ภาคส่วน จะมีบทบาทในการส่งเสริมงานบวชมีคุณค่าตามหลัก พุทธธรรม ควรแก่การส่งต่อให้อนุชนคนรุ่นต่อไป พื้นที่ของวัดทับไทร ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน ที่ใช้ต้นทุนทางสังคม ขับเคลื่อนงานบวชภายใต้การรวมกลุ่มกันของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ชุมชนฯ เป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจ ที่ช่วยเสริมฐานรายได้ทางเศรษฐกิจในชุมชนให้เกิดวินัยการออมเงิน แก้ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน ทำให้การมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน เกิดความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามสืบต่อกันมา สภาพความหนาแน่นและสภาพปัญหาทางสังคมยังไม่พบส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบพึ่งพาอาศัย เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์จะกระจายอยู่กันตามสภาพชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นดำเนินชีวิตคล้ายวัฒนธรรมประเพณีไทยทั่วไปจะมีสิ่งที่โดดเด่น ได้แก่ ประเพณีทำบุญตักบาตรเทโวที่มีประชาชนเรือนหมื่นมาร่วมทำบุญกันเป็นประจำทุกปี ประเพณีทำบุญสงฆ์ นอกจากนั้นวัฒนธรรมพื้นบ้านจากบรรพบุรุษได้แก่ วัฒนธรรมของ มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์พิธีกรรมแบบของ นอกจากนี้ยังพบว่า แกนนำคณะทำงานฯ ที่ขับเคลื่อนโครงการฯ ล้วนเป็นผู้นำชุมชนทั้งผู้นำทางการและผู้นำตามธรรมชาติที่มีจิตอาสา มีความเสียสละ ดังที่ Sadan (2004) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของชุมชนว่า ยิ่งปัจเจกบุคคลเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มมากเท่าใดกระบวนการในการ

เสริมพลังก็จะยิ่งประสบความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกันการที่คณะทำงานบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งก็ทำให้การเสริมพลังนั้นไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน และที่สำคัญคณะทำงานฯ มีความคุ้นเคยกับพระเถรานุเถระในตำบลและอำเภออยู่ก่อนเริ่มงานโครงการฯ จึงเอื้อต่อการประสานงานและเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานไปได้ด้วยดี

3) แรงจูงใจ คือ สิ่งจูงใจหรือสิ่งที่กระตุ้นให้คนมีพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานหรือของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้สิ่งจูงใจที่ว่าอาจเป็นแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ สิ่งของ รางวัล ค่าตอบแทน การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การให้ศึกษาดูงาน ฯลฯ หรือแรงจูงใจภายใน ได้แก่ การยอมรับ การยกย่อง ชมเชย การให้กำลังใจ การให้ชื่อเสียงเกียรติยศ ฯลฯ ในการดำเนินงานต่างๆ นั้น หากมีสิ่งจูงใจที่เพียงพอจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิ่งจูงใจในเชิงบวก เพราะจะทำให้ ผู้ปฏิบัติเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ ดังที่ Phusakaew (2017) กล่าวถึงปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานว่างานที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ เป็นงานที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น พื้นที่ของวัดคำโลอุปถัมภ์ ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว ที่เชื่อว่ายิ่งคนในชุมชนมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากเท่าไร ก็ยิ่งมีโอกาสเพิ่มการป้องกันค่านิยมที่เข้ามาจากต่างถิ่นได้มากขึ้นเท่านั้น แม้ว่าประเพณีและรูปแบบของงานจะเหมือนเดิม แต่ก็น่าจะคาดหวังความสำเร็จที่ดีขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดอย่างรวดเร็วได้ด้วย ต้นทุนทางสังคม ของพื้นที่นี้ได้จากการมีผู้นำตั้งแต่ระดับอำเภอจนถึงแกนนำชุมชน มีความใส่ใจในการดูแลลูกบ้านอย่างทั่วถึง สังเกตได้จากการมอบสวัสดิการให้กับชาวบ้านเพื่อเป็นการจูงใจให้ตอบแทน อย่างเช่นการจัดงานบวชที่ทางเจ้าภาพไดยืนยันที่จะไม่เลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางผู้นำชุมชนจะมาช่วยออกแรง แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเรื่องเครื่องดื่มน้ำเปล่าในการเลี้ยงแขก สอดคล้องกับ Seanphuwa (2014) ที่กล่าวถึงกลุ่มผู้นำชุมชนให้ความหมายจิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน คือ การใส่ใจต่อผู้อื่น การแบ่งปัน และมีจิตสำนึกตระหนักเรื่องของส่วนรวม ทำให้บทบาทในการส่งเสริมงานบวชเกิดคุณค่าตามหลักพุทธธรรม ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดพื้นที่ปลอดภัยในชุมชนของตน สามารถสรุปองค์ความรู้จากงานวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัย

การดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 ของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี ทำให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้ 1) การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือหรือแรงหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งมาตรการทางกฎหมาย และกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายการทำงานให้มีความหลากหลายและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในลักษณะเครือข่าย (Cluster) เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถขยายผลการดำเนินงานได้อย่างครอบคลุม 2) ควรใช้ชุมชนต้นแบบที่ดีในการขยายผลให้กับชุมชนใกล้เคียงและชุมชนอื่นๆ เพื่อพัฒนาต่อยอดการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข เช่น หมู่บ้านศีล 5 ชุมชนคุณธรรม ชุมชนคนสู้เหล้า เป็นต้นชุมชนในการขับเคลื่อนงานฯ 3) ควรมีการประชาสัมพันธ์รณรงค์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการจัดงานบุญแบบปลอดภัยในชุมชน เน้นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ ทำให้คนในชุมชนมองว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาก็ควรร่วมกันแก้ไข แต่หากสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดี คนในชุมชนทุกคนก็ควรร่วมมือกันยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะเห็นว่ากลุ่มปัจจัยด้านพฤติกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้นจะคล้ายคลึงกับที่วิเคราะห์ไว้ ในกลุ่มของรูปแบบการจัดงานบวชในชุมชน ส่วนด้านการสื่อสารต่างๆ นั้น จะมีขอบเขตกว้างขวาง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงประเด็นการสื่อสารได้ดี เช่นเดียวกับการสื่อสารสุขภาวะ ซึ่งเป็นการสื่อสารกับกลุ่มที่ต้องการให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีความสำคัญยิ่ง ในการเป็นเมืองสุขภาวะ โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่มีบทบาท ทำความสมบูรณ์ในด้านสาธารณสุขของเมือง ความมีชีวิตชีวาของชุมชนและเสน่ห์ของงานบวชสร้างสุข ไปจนถึงความมีเอกลักษณ์ของคนที่มีความคิดแตกต่างกัน ในแง่มุมของการรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม หากเปรียบเทียบว่า การจัดการสุขภาวะระดับปัจเจกทางด้านร่างกาย อาจจะมีความชัดเจนกว่า เมื่อได้รับผลกระทบจนเกิดผลเสียแก่ตนเองและครอบครัวจากเดิมที่มีความเป็นปกติไป ส่วนด้านจิตใจนั้น นอกจากตัวบุคคลนั้นโดยตรงที่ต้องได้รับผลกระทบไปด้วย เกิดอาการอึดอัดไม่สบายใจ วิตก กังวล ไปจนถึงยกเลิกการจัดงาน ญาติพี่น้องก็อาจได้รับผลทางอ้อมบ้าง แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในแวดวง "ญาติพี่น้อง" แต่หากชุมชนได้รับอิทธิพล ผลกระทบจากปัจจัยเร้าจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามา จนเกิดเสียความเป็นปกติสุขไปแล้ว ไม่เพียงแต่ด้านกายภาพ (เช่น รถมอเตอร์ไซด์เสียงแห่นาค ต้มสุราข้าววัด การแต่งกายผิดจารีตประเพณีเต้นในขบวนแห่ หรือการทะเลาะวิวาทในงานบวช) ผลกระทบด้านค่านิยม และอารมณ์ของผู้เข้าร่วม หรือผลกระทบด้านสังคมนั้น อาจเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และหากยังเป็นเช่นนั้นอยู่นานจะทำให้วัฒนธรรมอันดีงามของไทยเกิดภาวะไม่ปกติทางกายภาพ บางกรณีที่เกิดเป็นข่าวในสังคมเป็นบาดแผลฝังใจให้กับสังคมนั้น ที่ฝังลึกอยู่นานนับหลายสิบปี

ข้อเสนอแนะ

ดัชนีนิพจน์นี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงของเครือข่ายได้อย่างเด่นชัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การแก้ไขปัญหาภายในชุมชนกับประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากปัญหาด้านสาธารณสุข โดยควรให้ความสำคัญกับการปรับตัวของผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านการสื่อสารของยุคสมัยใหม่ที่มีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการประสานงาน การนำเสนอ การสรุปผลอย่างคล่องตัว และเข้าถึงทุกหน่วยงาน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารของผู้นำชุมชนที่มีต้นทุนทางความรู้สามารถดึงแหล่งทุนภายนอกเข้ามาพัฒนาภายในชุมชนให้เกิดการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรมสู่สังคมที่มีสุขภาวะ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์เรื่อง “กลไกการสื่อสารเพื่อการจัดการชุมชนสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี” สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูล รวมถึงผู้สนับสนุนให้กำลังใจ และให้คำแนะนำงานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์

References

- Ayana, T. et al. (2006). Community Health System by Community for Community. Nonthaburi: Community Health Research and Development Institute (NRC).
- Chanchonlayut, A. et al. (2016). Opening Behavior of Technology University Students' Health Care-Related NewsEast Rajamangala, Chakpong Phu Nang Campus. Rmutto Social Science Journal, 6(1), 107-117.
- Churchman, A. R. Z. A., & Sadan, E. L. I. S. H. E. V. A. (2004). Public participation in environmental design and planning. Encyclopedia of applied psychology, 793-800.
- Kaewson, S. (2012). Factors influencing the viewing of health-related programs on broadcasting stations, the Army Channel 5 of the people in the metropolitan area.. (Master's Thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Bangkok.
- Kaewthep, K. (2003). Model of the targeted group's news-seeking behavior: Media for Communities Knowledge Processing. Bangkok: Office of Research Support Fund (SCF.).
- Kaewthep, K. et al. (1948). Under the sky of personal media education and communication networks According to research. Bangkok: Office of Research Support Fund (SCF.).
- Liuyapong, K. (2002). The identity and communication ability of the leaders of the Senior Citizens' Club. Pho Siam, Phi Chit Province, in the activities of self-development and community. Bangkok: Faculty Office. National Cultural Commission, Ministry of Culture.
- Nakasane, S. (2018). The behavior of the elderly's self-health care in Bangkok. Rajabhat Rambhai Barni Research Journal, 12(1), 39-48.
- Nora, Pierre. (1989). Between Memory and History: Les Lieux de Memoire. Representations. JSTOR, 26 Special Issue: Memory and Counter-Memory (spring): 7-24.
- Phusakaew, S. et al. (2017). Factors Relating to the Role of Leadership of Change The aspect of building up the health of the bureaucratic administrator.al at the district level. Journal of Public Health Nursing, 31, 177-194. Retrieved Jan 11, 2022, from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/phn/article/view/100985>
- Prasamaya, S. (2003). Analysis of the Health Contents of the Daily News. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Pretty, J. N. (1995). Participatory Learning for Sustainable Agriculture. World Development, 23 (8), 1247-1263.

- Resources Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chanthaburi Province. (2021). Report on priesthood information. Chanthaburi: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chanthaburi Province.
- Rodson, T. (1984). Communication for fertility Only study cases of women with difficult children. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Seanphuwa, A. et al. (2014). The spirit takes into account the common common interests of the heads of the municipal communities of Muang Khun District. Razasai, Srisaket Province. Journal of Social Development, 15 (1). Retrieved Jan 5, 2022, from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/25723>
- Srivanichakorn, S., Pratumnan, S. (2001). New perspective, new management in the community health system. Bangkok: Smyrrit Printing and Publishing. Statistical Information and Information Department Planning Division, Chanthaburi Provincial
- Office of Buddhism. (2021). Report on the Information Conference of Temples in Chanthaburi Province. Chanthaburi: Chanthaburi Provincial Office of Buddhism.
- Teanjawong, W. (1984). Comparison of media exposure behavior between the maternal group of pre-menstrual children and the group with malnutrition in the Red Soil Welfare Building. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Thai Asian Friendship Society. (2015). Network Management. Retrieved from www.gotoknow.org/posts/162766.
- Wiboonchan, S. (1999). The relationship between open-mindedness and self-health care of a young woman. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

